

Тема: Система міжнародної безпеки

Поняття міжнародної безпеки не тотожне поняттю національної безпеки як простої суми національних безпек держав світу. Тобто міжнародну безпеку не можна уявити як ситуацію, при якій досягнення стану гарантованої безпеки окремими державами світу автоматично призводить до стану всезагального миру і стабільності.

Міжнародну безпеку розуміють в широкому широкому сенсі слова, яка включає в себе комплекс політичних, економічних, гуманітарних, інформаційних, екологічних та інших аспектів безпеки. Міжнародна безпека у вузькому сенсі включає в себе тільки її військово-політичні аспекти.

Міжнародна безпека – це такий стан міжнародних відносин, який виключає порушення миру та створення реальної загрози розвитку людства, за якої народи можуть суверенно, без втручання та тиску ззовні визначити шляхи та форми свого суспільно-політичного розвитку; діяльність держав та міжнародних інститутів щодо підтримання такого стану, універсальна система механізмів, заходів і гарантій якого виключає застосування сили в міжнародних стосунках.

Міжнародною безпекою можна вважати стан відсутності прямої чи прихованої загрози виникнення конфліктів або здатність провідних держав світу чи колективних міжнародних інституцій (міжнародних організацій) ефективно їм протистояти. Вона є результатом складної взаємодії багатьох держав, влада кожної з яких прагне, насамперед, реалізувати власну безпеку. У кінцевому підсумку в міжнародних відносинах встановлюється певна система безпеки, до якої кожна держава змушена адаптуватись.

Р. Земба виокремив п'ять типів систем міжнародної безпеки:

1. Унілатеральна, що реалізується через індивідуальні зусилля однієї держави. Тобто держава реалізує власну безпеку самостійно, застосовуючи певний тип зовнішньої політики, яка може бути спрямована на гегемонію, ізоляцію, нейтралітет, поза-блоковість чи навіть автаркію.

2. Рівноваги сил, що ґрунтується на відсутності однозначного полюса в міжнародній системі та принципі взаємності загрози. Кожна держава у такій системі вже фактом свого існування і могутністю є загрозою для інших держав,

а стабільність у стосунках між ними впливає із балансу загроз. Класичний "концерт" держав чи біполярна система 50—90-х років ХХ ст. є варіантами такої системи, тим, що Р. Арон називав "рівновагою страху".

3. Блокова система безпеки є масштабнішим варіантом системи рівноваги сил, оскільки рівновага і стабільність у ній залежать від могутності блоків. Кожна з держав намагається гарантувати свою безпеку через участь у діяльності одного з військово-політичних блоків. Так вони отримують гарантії допомоги на випадок війни, але й змушені рахуватися з ризиком втягнення у збройний конфлікт згідно з *casus foederis*. Порушення усталеного балансу сил між блоками — потенційними противниками — здебільшого призводить до великої війни (класичний приклад — Перша світова війна). У такій системі уряди окремих держав змушені розв'язувати дилему, альтернативами якої є:

—самостійні дії держави у сфері безпеки, з усіма ризиками, що звідси випливають;

— вступ до одного з військово-політичних блоків та ризик можливої участі держави у збройному конфлікті, згідно зі взятими зобов'язаннями.

4. Система колективної безпеки пов'язана з багатосторонніми взаємними гарантіями безпеки держав, укладенням відповідних міжнародних договорів і конвенцій, режимом обов'язкового дотримання урядами держав зобов'язань. Намагання створити всезагальну колективну систему безпеки було започатковане у Пакті Ліги Націй, підписаному 28 червня 1919 р. У його статтях передбачено три найважливіші елементи колективної безпеки:

1)акцептація всіма державами існуючого на момент підписання *status-quo* і їх відмова від будь-яких змін у майбутньому;

2)колективні зусилля держав щодо збереження *status-quo* як запоруки миру і стабільності у світі;

3)поняття "агресор" і "агресія" визнано ключовими, оскільки їх однозначне розуміння мало визначати репресивні заходи міжнародного співтовариства щодо такого типу держав і їхніх дій, які підпадають під це окреслення. Цілковитий очевидний крах таких намагань у 20—30-х роках ХХ ст. спричинило явне

небажання держав світу дотримуватись status-quo. Після Другої світової війни, в межах діяльності ООН, окремі елементи колективної безпеки були кодифіковані в її Статуті. Однак Косовська криза та війна в Іраку (2003) однозначно поставили під сумнів не лише систему міжнародного права, але й усталені норми міждержавних відносин.

Загалом колективна система міжнародної безпеки ніколи не мала прецедентів у історії, незважаючи на досить амбітні спроби її створити.

5. Коопераційна система безпеки полягає у прагненні більшості держав світу до співпраці, яку їх владні політичні еліти сприймають більш бажаною, ніж конфронтацію. Йдеться про такий спосіб взаємодій між державами, при якому їх уряди дотримуються *modus vivendi*, який ґрунтується на окремих угодах, які хоч і не визначають принципи взаємовідносин, але встановлюють клімат довіри та роблять можливою співпрацю у тих чи інших питаннях, що становлять спільний інтерес.

Організація світової системи та її розвиток не підпорядковуються жорстким законам. безпека кожної держави залежить від рівня життя на-селення, коли не існує небезпеки погіршення існуючих умов для наступних поколінь її громадян.

Сучасна міжнародно-політична діяльність характеризується хаотичністю, непередбачуваністю, невпевненістю, що зумовлено надзвичайно широкою палітрою інтересів, цілей та прагнень великої кількості міжнародних акторів. Все це надає особли-вої значущості проблемам політичного забезпечення міжнарод-ної безпеки.

Політика безпеки — це діяльність людей, суспільства, дер-жави, світового співтовариства з виявлення, запобігання, послаб-лення, ліквідації та відображення небезпек і загроз, здатних зни-щити їх, завдати непоправної шкоди, стати на заваді розвитку. Вважають, що держава перебуває у стані безпеки, коли їй не доводиться приносити у жертву свої законні інтереси для запобігання війні і вона здатна у разі потреби захистити ці інте-реси шляхом розв'язання війни. Концепція державної безпеки, в свою чергу, покликана забезпечити концентрацію політичної волі держави для обстоювання своїх життєвоважливих інтересів. Поняття безпеки включає виявлення, систематизацію, оціню-вання всіх можливих джерел і параметрів загроз. У сучасних умовах державна безпека залежить від таких чинників: стану збройних сил, економічної моці, характеру участі у міжнарод-ному поділі праці,

конкурентоспроможності економіки, якості системи освіти, добробуту громадян та суспільних настроїв, «якості» уряду та «якості» дипломатії.

В умовах міжнародної безпеки кожна держава має найкращі умови для проведення політики, спрямованої на підвищення матеріального рівня життя людей, вільного розвитку особистості, забезпечення у повному обсязі прав і свобод людини і громадянина.

Види міжнародної безпеки

Міжнародну безпеку класифікують: за масштабами забезпечення: безпека національна та регіональна; сферами забезпечення: безпека у військовій, політичній, економічній, гуманітарних сферах; суб'єктивністю: безпека людини, суспільства, держави.

Проте найбільш дослідженими виділяють два види міжнародної безпеки: 1. колективну, в якій в свою чергу виділяють універсальну та регіональну; 2. індивідуальну безпеку окремої держави. Обидва вони належать до системи колективної безпеки, тобто вони можуть бути забезпечені лише колективними зусиллями всіх або більшості держав світу чи регіону.

Універсальна безпека створюється для світового співтовариства вільних держав і народів в цілому. Вона заснована на системі міжнародних договорів, спрямованих на забезпечення міжнародної безпеки для всіх без винятку суб'єктів міжнародного права. Сформована в рамках Організації Об'єднаних Націй. Головним органом такого забезпечення виступає Рада Безпеки ООН. Це єдиний орган в світі, якому на підставі Статуту ООН надано право визначати, чи існує в світі загроза агресії, чи здійснюється така на практиці, і яких заходів необхідно вжити для того, щоби зберегти мир і забезпечити в повному обсязі міжнародну безпеку членів міжнародної спільноти [9, 248].

Ще одним видом колективної безпеки є регіональна міжнародна безпека — безпека в окремому регіоні. Нині існує декілька регіональних систем колективної безпеки, причому регіони їх функціонування досить часто пересікаються. Більш детальні положення стосовно регіональної системи безпеки містяться в установчих документах регіональних організацій, що передбачають заходи колективної безпеки. Мова йде про Організацію з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ), Організацію Північноатлантичного договору (НАТО), Система

колективної безпеки СНД. Певні заходи колективної безпеки розроблені і в рамках Ліги арабських держав (ЛАД), Об'єднання американських держав (ОАД) та Організацією африканської єдності (ОАЄ), але особливою ефективністю вони не відзначаються [11, с.53].

Колективна європейська безпека в рамках ОБСЄ почала формуватися в 1975 році, коли 33 європейські держави, а також США і Канада на вищому рівні підписали Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Євро-пі (НБСЄ). Для європейського континенту підписання цього акту стало надзвичайно важливою подією, яка поклала початок сучасному розподілу сил безпеки не лише в Європі, а й у світі. По-перше, в ХХ ст. Європа була осередком двох світових війн, що забрали життя понад 55 мільйонів людей. По-друге, незважаючи на політичний, економічний та соціокультурний розвиток Європи, вона на той момент залишалася дуже нестабільним регіоном, де один проти одного вели боротьбу два могутніх військово-політичних блоки — Організація Варшавського договору (ОВД) і НАТО.

Серед інших систем регіональної колективної безпеки, що на практиці функціонують, можна виділити також ШОС — Шанхайську організацію співробітництва учасниками якої є: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан, Китай і Росія. Саме завдяки їм ШОС веде активну діяльність в сфері забезпечення безпеки в регіоні, де локалізовано чимало заморожених або таких, що тривають, регіональних конфліктів [9, с.254].

Крім систем колективної безпеки досить важливу роль відіграють і системи індивідуальної безпеки, які складають сукупність засобів, що розробляються та використовуються державою індивідуально з метою гарантування її власної безпеки, зокрема, шляхом організації, фінансування та функціонування збройних сил, систем розвідки, контррозвідки, цивільної оборони тощо.

Отже, необхідно наголосити, що у сучасному міжнародному праві перевага надається застосуванню систем колективної безпеки, системи індивідуальної безпеки не повинні використовуватися на шкоду інтересам загальної безпеки. Так, згідно ст. 51 Статуту ООН, якщо матиме місце напад на члена ООН, то жодною мірою не обмежується невід'ємне право на індивідуальну чи колективну самооборону, але лише до тих пір, поки Рада Безпеки ООН не застосує заходів, необхідних для підтримання міжнародного миру та безпеки

Розрізняють такі види безпеки: військова - виявляється через взаємодію двох рівнів: по-тенційних можливостей збройного нападу і оборони та сприйнят-тя міжнародними акторами намірів один одного; політична - зумовлена організаційною стабільністю міжна-родних акторів, їхніми системами відносин і управління, ідео-логічними і ціннісними системами; соціальна — це можливість збереження та розвитку люд-ського потенціалу, підтримання традиційних моделей мови, культури, релігійної та національної ідентичності і звичаїв, сис-тем соціалізації людини; економічна - виявляється у доступі до ресурсів, фінансів та ринків, потрібних для підтримання прийнятних умов добро-буту та влади (поділяється на продовольчу, енергетичну, фінансову, технологічну та науково-технічну безпеку); екологічна — це збереження атмосфери планети як основ-ної системи життєзабезпечення; інформаційна, яка передбачає збереження та захист технічної і мовної інформації, відстеження і запобігання ком-п'ютерних та мережевих загроз, а також захист інформа-ційно-телекомунікаційного простору, унеможливлення його використання для деструктивного впливу на людську свідо-мість.

Безпека держави складається з таких параметрів: здатність убезпечити від будь-яких зовнішніх та внутрішніх аигроз фізичне існування і територіальну недоторканність дер-жави; запобігання зовнішньому втручанню у внутрішні справи; запобігання потенційним загрозам, зокрема самому спо-собу життя, збереження держави як носія та реалізатора кількості засобів і заходів правового характеру, за допомогою котрих можливе досягнення міжнародного миру і безпеки народів.

Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами полягає у розробці різноманітних засобів політичного, невійськового чи іншого характеру, здійснення заходів та виконання чи дотримання дій державами світового співтовариства щодо дотримання мирного співіснування населення, відчуття безпеки на території земної кулі.

Стосовно самої класифікації засобів забезпечення міжнародної безпеки то сучасне міжнародне право внесло свій внесок і виробило правові засоби забезпечення миру та запобігання війни, які умовно можна розділити на наступні групи: правові засоби забезпечення міжнародної безпеки в політичній області; у військовій галузі; в економічній сфері; в гуманітарній області; в інформаційній сфері.

Перераховані правові засоби забезпечення міжнародної безпеки носять міжнародно-правовий характер, так як їх втілення в життя регламентується відповідними міжнародними договорами, угодами і конвенціями. Перелік цих засобів не є вичерпним. Крім того, перераховані правові засоби різні: а) за своїм змістом (одні з них припускають заходи виключно мирної дії, інші - примусові заходи), б) по їх ролі в забезпеченні міжнародної безпеки (від більш вузької спрямованості, наприклад, запобігання раптового нападу, до знищення матеріальних засобів ведення війни), в) за сферою застосування.

В той же час науковець Буроменський М.В подав свою класифікацію засобів забезпечення міжнародної безпеки, згідно якої всі засоби поділив на: нормативні, організаційні, матеріальні.

Нормативні засоби забезпечення миру та безпеки – це сукупність способів і методів, що відповідають основним принципам міжнародного права, спрямованим на забезпечення миру та запобігання війні, а в разі потреби застосування державами колективних заходів проти актів агресії та військових ситуацій, що загрожують миру та безпеці народів.

Таким чином нормативними засобами забезпечення міжнародної безпеки є свого роду міжнародні договори, конвенції, декларації та інші акти нормативного характеру стосовно підтримки миру в світі.

До числа нормативних засобів входять: Статут Ліги Націй, Паризький договір 1928р, які визнали той факт, що міжнародне право тільки тоді здатне стати засобом забезпечення безпеки держав, коли застосування сили, крім права на самооборону, буде заборонено; Статут ООН і Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, в яких ґрунтувалися головні принципи права міжнародної військової безпеки; Декларація про зміцнення міжнародної безпеки 1970 р.; Декларація про запобігання й усунення спорів і ситуацій, що можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці, і про роль ООН у цій області 1988 р. Особливе місце серед них займає визначення агресії, прийняте Резолюцією Генеральної Асамблеї 14 грудня 1974 р., яке пояснює, що агресія це застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави чи будь-яким іншим чином, несумісним зі Статутом Організації Об'єднаних Націй.

Щодо організаційних засобів то міжнародне право передбачає створення державами систем безпеки (індивідуальної та колективної), що закликані

попереджувати війну, а в разі її початку – як можна швидше її припинити, застосовуючи колективні заходи. В такому випадку можна говорити про індивідуальну, групову або колективну безпеку.

Система загальної колективної безпеки включає такі заходи: 1. заходи щодо заборони застосування сили та погрози силою у відносинах між державами; 2. заходи мирного вирішення міжнародних спорів; 3. роззброєння; 4. тимчасові заходи з припинення порушень миру; 5. примусові заходи безпеки без використання збройних сил; 6. примусові заходи безпеки з використанням збройних сил; 7. миротворчі операції ООН; 8. заходи посилення довіри.

Загальна процедура застосування заходів колективної безпеки Радою Безпеки передбачена положеннями гл. VII Статуту ООН: у випадку виникнення загрози міжнародному миру та безпеці Рада Безпеки здійснює кваліфікацію існуючої ситуації і визначає, має місце загроза миру, порушення миру чи акт агресії. Ця кваліфікація є юридичною основою для застосування подальших заходів безпеки.

Отже, перейдемо до характеристики даних заходів. Заходи довіри — це система організаційно-правових заходів, здійснюваних з метою зниження військової небезпеки та забезпечення довіри між державами. Заходи довіри, зафіксовані в Заключному акті наради ОБСЄ 1975 р., були вдосконалені Підсумковим документом Стокгольмської конференції із заходів зміцнення довіри та безпеки та роззброювання в Європі 1986 р. Віденські документи ОБСЄ 1990 і 1992 років істотно розширили як перелік заходів довіри, так і сферу їхнього застосування. У цілому можна констатувати, що заходи довіри передбачають такі напрями: 1) забезпечення прозорості й передбачуваності певних видів військової діяльності; 2) забезпечення необхідною інформацією за допомогою ліній зв'язку й консультативних механізмів; 3) створення відповідних механізмів, передбачених в угодах стосовно обмеження або скорочення озброєнь; 4) відкритість і гласність у військових питаннях.

Сторони, що беруть участь в будь-якому спорі, продовження якого могло б загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки, повинні перш за все намагатися вирішити спір мирним шляхом. У відповідності зі ст. 33 Статуту ООН сторони, що беруть участь у спорі, повинні насамперед намагатися розв'язати його за допомогою переговорів, посередництва, примирення, добрих послуг, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних органів або угод або інших мирних способів за своїм вибором, тощо.

Операції ООН з підтримання миру (миротворчі операції) – це заходи колективної безпеки миротворчого характеру, що здійснюються із залученням військового персоналу з метою стабілізації обстановки в районі конфлікту, створення сприятливих умов для мирного його вирішення, встановлення та підтримання миру. Проведення миротворчих операцій не може розглядатися як застосування збройної сили проти сторін конфлікту, оскільки участь в таких операціях беруть не міжнародні збройні сили чи збройні сили іноземних держав, а іноземний військовий персонал, який має зберігати нейтралітет і не може брати участі в бойових діях.

Заходи щодо заборони застосування сили та погрози силою у відносинах між державами. Принцип незастосування сили чи погрози силою зобов'язує утримуватися: 1) від погрози силою або її застосування проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави; 2) від спонукання, заохочування інших держав та сприяння їм у застосуванні сили або погрозою силою; 3) від організації, підбурювання, пособництва або участі в напіввійськових, терористичних чи підливних діях;

4) від збройних втручань і всіх інших форм втручання або спроб погрози, спрямованих проти правосуб'єктності держави або проти її політичних, економічних і культурних основ; 5) від пропаганди війни чи агресивних війн.

До матеріальних засобів забезпечення міжнародної безпеки слід відносити заходи з роззброєння й обмеження озброєння. Ідея роззброєння виражає вікові прагнення людства знайти найбільш дієвий спосіб рятування від нещастя війни. Роззброєння — це широкий комплекс погоджених заходів держав, покликаних зменшити, а зрештою і цілком ліквідувати матеріальні засоби ведення війни.

Важлива роль у проблемі роззброєння належить Статуту ООН, який виробив загальні принципи роззброєння та надання рекомендацій членам ООН. На Раду Безпеки Статут покладає відповідальність за розробку системи регулювання озброєнь (ст. 26). Розгляд питань роззброєння займає одне з центральних місць у діяльності ООН. Органом ООН є Комісія з роззброєння, до складу якої входять усі держави — члени ООН.

Центральним питанням проблеми роззброєння є заборона та знищення зброї масового знищення, перш за все ядерне роззброєння. Повна заборона ядерної

зброї (заборона застосовувати, робити, випробувати) зараз неможлива. Проте залишається проблематичним забезпечення участі в міжнародних договорах з ядерного роззброєння всіх чи хоча б переважної більшості ядерних і коюядерних держав.

Міжнародно-правове регулювання обмежень на випробування ядерної зброї почалося з підписання Договору про заборону іспитів ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою 1963 р. У 1996 р. був підписаний Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань. Учасники Договору зобов'язалися не робити будь-яких випробних вибухів ядерної зброї та будь-яких інших ядерних вибухів, а також заборонити та запобігати будь-яким таким ядерним вибухам у будь-якому місці, що знаходиться під їхньою юрисдикцією чи контролем. У сфері нерозповсюдження ядерної зброї найбільш авторитетним та універсальним є Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р., відповідно до якого держава, що володіє ядерною зброєю, зобов'язується не передавати кому б то не було ядерну зброю чи інші ядерні вибухові пристрої, а також мати контроль над ними. Держави, що не володіють ядерною зброєю, зобов'язалися не приймати ядерної зброї й інших вибухових пристроїв, не приймати допомоги у виробництві такої зброї.

В арсеналі засобів масового знищення одне з найбільш помітних місць займає також хімічна і бактеріологічна зброя. Сучасна хімічна зброя за своєю вражаючою дією не поступається ядерній зброї, тому Генеральна Асамблея ООН характеризує проблему хімічного роззброєння як одну із найважливіших. Значним кроком до хімічного роззброєння є Конвенція про заборону виробництва, накопичування та застосування хімічної зброї та її знищення 1993 р.

Постійне вдосконалювання та накопичення запасів бактеріологічної зброї диктує необхідність створення відповідних норм, що забороняють її виробництво та збереження. У 1972 р. була підписана Конвенція про заборону розробки, виготовлення та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення, що зобов'язує держави-учасниці ніколи, ні за яких умов не розробляти, не виробляти, не накопичувати цю зброю, а також засоби її доставки (ст. 1) та знищити усі види цієї зброї.

Окремим напрямом є роззброєння й обмеження звичайних озброєнь. У 1990 р. був укладений безстроковий Договір про звичайні збройні сили Європи. До Договору додаються ряд Протоколів, що регулюють процедури скорочення

звичайних озброєнь і техніки, класифікацію військової техніки, питання повідомлення та контролю.

Роззброєння здобуло широке визнання як принцип міжнародного права. Однак на сучасному етапі з нього не випливає прямий обов'язок держав роззброюватися, вони повинні домагатися укладення міжнародних угод у цій сфері й сумлінно виконувати раніше взяті на себе зобов'язання згідно з чинними міжнародними договорами.

З метою більш ефективного реалізації цього принципу при ООН створена Комісія з роззброєння, до складу якої входять всі держави - члени Організації. Конференція з роззброєння, що засідає в Женеві та функціонує поза рамками ООН, здійснює велику роботу у сфері підготовки проектів з цього питання.

Проблема роззброєння має дві складові - це часткове та загальне й повне роззброєння. У резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 1378 (XIV) від 20 листопада 1959 р. було вперше сформульовано положення про загальне і повне роззброєння як кінцеву мету в процесі контролю над озброєннями. У ст. 3 Спільної заяви урядів СРСР і США, опублікованій 20 вересня 1961 р., що одержала схвалення Генеральної Асамблеї ООН, розкривається зміст поняття загального й повного роззброєння: - розпуск збройних сил, ліквідація військових установ, включаючи бази, припинення виробництва озброєнь, а також їх ліквідація або використання в мирних цілях;

- ліквідація всіх запасів ядерної, хімічної, бактеріологічної та інших видів зброї масового знищення й припинення виробництва такої зброї;

- ліквідація всіх засобів доставлення зброї масового знищення;

- скорочення організацій і установ, призначених для організації військової справи держави, припинення військового навчання й закриття всіх військових навчальних закладів;

- скорочення витрат на військові цілі.

Процес контролю над озброєннями та роззброєнням — ефективний інструмент забезпечення безпеки й стабільності. В умовах, коли контроль над озброєннями набув глобального характеру, серед пріоритетних — завдання ефективного запобігання розповсюдженню зброї масового знищення.

Важливим міжнародно-правовим засобом забезпечення міжнародної безпеки є нейтралітет. У сучасних міжнародних відносинах існують такі види нейтралітету: постійний, позитивний, традиційний і договірний [3, с.96].

Постійний нейтралітет - це міжнародно-правовий статус суверенної держави, відповідно до якого воно зобов'язане не брати участь у збройних конфліктах, не входити у військові союзи (блоки), не дозволяти будівництво військових баз іноземних держав на своїй території.

Постійно нейтральними державами є, зокрема, Швейцарія і Австрія.

Позитивний нейтралітет (рух неприєднання) передбачає неучасть у військових союзах держав, активну участь у боротьбі за запобігання війни, збереження миру, за роззброєння. Політику позитивного нейтралітету проводять близько 100 держав Азії, Африки і Латинської Америки.

Традиційний нейтралітет - Це не оформлений в міжнародному договорі нейтралітет держави, але дотримуваний їм добровільно протягом тривалого часу (наприклад, Швеція). Основною ознакою традиційного нейтралітету є те, що він висловлює нейтральну позицію держави під час війни.

Традиційний нейтралітет відрізняється від постійного тим, що постійно нейтральна держава проводить нейтралітет, ґрунтується на міжнародному договорі, постійно. Договірний нейтралітет - Це такий нейтралітет, при якому права і обов'язки сторін визначаються міжнародним договором.

Гонкою озброєнь прийнято називати політичне протистояння двох або декількох держав (а частіше - цілих військових блоків) за перевагу в області збройних сил. У ході такого протистояння кожна з сторін робить величезні запаси зброї, намагаючись встановити паритет з супротивником або обігнати його.

Досить важливим засобом забезпечення безпеки є демілітаризація і нейтралізація. Під демілітаризацією в самому широкому змісті розуміється заборона на проведення спеціальних військових заходів на певній (демілітаризованій) території. При обмеженій демілітаризації держава зобов'язується не будувати нових укріплень, маючи право зберігати старі, і не збільшувати чисельність військ на даній території. При повній демілітаризації

держава зобов'язується ліквідувати всі військові споруди і вивести всі війська з демілітаризованої території.

Демілітаризація відрізняється від роззброєння тим, що зазвичай застосовується до певної території, тоді як роззброєння - до держави в цілому як до суб'єкта міжнародного права. Якщо демілітаризація території означає заборону мати на ній певні об'єкти, озброєння і збройні сили, то роззброєння забороняє державі (повністю або частково) мати збройні сили і озброєння не тільки в межах певної території, але і взагалі де б то не було.

Під нейтралізацією розуміється заборона вести військові дії на певній території або використовувати її в якості бази для воєнних дій. На нейтралізованій території забороняється будь-яке військове будівництво.

Отже, можна впевнено заявити, що для забезпечення міжнародної безпеки існує значна система міжнародно-правових засобів. Їхня кількість не є вичерпною, а перелік не є точним, оскільки до відповідної ситуації застосовується відповідний засіб забезпечення безпеки.